

HIF-Rapport

2001:8

Hvordan skrive en god oppgave?

3. reviderte utgave

Mehmed Kaya

Høgskolen i Finnmark

	PUBLIKASJON: HiF-Rapport 2001:8 ISBN: 82-7938-058-2 ISSN: 0805-1062
Publikasjonens tittel: Hvordan skrive en god oppgave? <i>3. reviderte utgave</i>	Antall sider: 23 Dato: 5. juli 2001 Pris: kr 30,-
Forfatter: Mehmed Kaya	Avdeling: Avdeling for fritids- og kulturfag
Godkjent av: ---	
Oppdragsgiver:	Prosjekt:
Utdrag: Se forord s. 2	
Vi bestiller ____stk av publikasjonen: Navn: _____ Adresse/postnr: _____	

Institutt for sosiologi og
statsvitenskap, NTNU og
Seksjon for sosialarbeider-
utdanningene, Høgskolen i Finnmark

Mehmed Kaya

HVORDAN SKRIVE EN GOD OPPGAVE?

HiF-Rapport

1. utgave 2000: 1

2. reviderte utgave 2001:1

Forord

Skriveferdigheter er viktig innenfor alle profesjoner. I høgskolesystemet og i profesjonsutdanningene er det stort behov for noen viktige retningslinjer som dette heftet. Heftet er skrevet for studenter uansett fagområder.

Heftet er en veileder for studenter, og bygger delvis på eksisterende litteratur. Videre bygger heftet på egne erfaringer som veileder til semester- og prosjektoppgaver samt kurs i oppgaveskriving jeg har holdt ved både NTNU og Høgskolen i Finnmark. Retningslinjene i dette heftet vil også være til hjelp og støtte for den som står fast og har problemer med å komme videre. Heftet er dessuten strukturert, klart poengtert og fremfor alt praktisk anlagt.

Sammen med førsteamanuensis dr.polit. Leif Selstad ved seksjon for kulturfag ved HiFog sosiolog Thor Atle Thøring ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap ved NTNU har undertegnede nøye vurdert den faglige kvaliteten ved denne rapporten. Jeg vil få rette en takk til Leif Selstad og Thor Atle Thøring som har bidratt med verdifulle råd og kommentarer til utarbeidelsen av denne rapporten.

Til slutt vil jeg takke min kollega høgskolelektor Lillian Grøtting Rasmussen for korrekturlesing samt nyttige kommentarer til manuskriptet.

Trondheim, januar 2000
Mehmed Kaya

HVORDAN SKRIVE EN GOD OPPGAVE?

Av Mehmed Kaya

1. INNLEDNING

Kurs i oppgaveskriving er etter min erfaring det viktigste av undervisningen. Det er viktig fordi alt som studentene lærer i løpet av studietid, får de prestert gjennom oppgaver. Det er gjennom oppgavene at man viser hva man kan og hva man ikke kan. Derfor er det viktig å lære hvordan en god oppgave skrives.

Denne rapporten bygger på både den beskjedne litteratur som eksisterer og mine erfaringer med kurs, seminarer og veiledning av studenter jeg har hatt gjennom 11 år. Rapporten er rettet direkte mot studentene, men er like godt egnet for fagskrivere.

I dette arbeidet fokuserer jeg på selve skrivingen av en 'god' oppgave. Jeg vil her gi en innføring i ulike sider ved studenters oppgaveskriving, og vil blant annet ta opp viktige kriterier eller faser i oppgaveskrivingen. Dette omfatter framstillingsform, problemstilling, klassifisering av problemstilling, struktur, avgrensning av problemstilling, behov for å ta hensyn til de sentrale bakgrunnsvariabler, vanskeligheter om hvordan en skriver teori, drøfting av den, analyse eller drøfting av datamaterialet, forholdet mellom teori og empiri, kriterier som er knyttet til saklighet og faglighet, kildebruk eller krav om dokumentasjon, bruk av referanser, hvordan skal en avslutte en oppgave og hvordan skriver en noter.

Det er viktig å ha en god veileder. Men mange studenter har til dels store forventninger til veilederen. Veilede oppgave er å gi råd. Studentene bør få et tidlig tidspunkt av studie vite at veilederen skal gi bare råd til studentene. De bør få klar beskjed om at studentene selv skal disponere oppgavene sine. En veileder skal ikke være med på å utforme f.eks. disposisjonen. Men veilederen skal enten godkjenne disposisjonen, eller gi kommentarer til den. Ut over det kan veilederen oppmuntre, gi råd og generelt hjelpe studenten med inspirasjon og fortgang i skrivingen; f.eks. kan veilederen foreslå en del litteratur som studenten kan bruke. Veilederen bør si fra at det er studenten selv til syvende og sist som skal utforme det endelige produktet. Og som student har de plikt til å lære selv hvordan en god oppgave skal skrives.

Hva som kreves av en god oppgave?

Det er dette spørsmålet jeg skal konsentrere om i denne rapporten. Jeg skal presentere den vanligste måte å disponere en oppgave på. Men hver enkelt må foreta en inndeling som er naturlig i forhold til hvordan man ønsker å drøfte problemstillingen.

Kjernen i en oppgave vil bestå av visse punkter som tar for seg ulike sidene ved en oppgave. I forhold til dette vil jeg ta opp en del sentrale punkter:

Det første og kanskje viktigste er å komme igang med oppgaveskrivingen (dvs. ustrukturert skriving). Deretter kan man begynne å tenke struktur og oppbygging av oppgaven.

Oppgaven *må* ha en tittel. Det samme bør de forskjellige delene (kapitlene) ha. Lag derfor tittel og overskrifter som sier noe om innholdet i oppgaven og i de forskjellige delene i oppgaven. Ikke bare overskrifter der det bare står: «innledning», ”redegjøring” eller «drøfting».

Det første som må avklares er problemstillingen. Dette skal være et spørsmål, en hypotese, en påstand e.l. som forteller hva oppgaven skal dreie seg om. Problemformulering eller presisering av problemstilling vil virke styrende inn på resten av oppgaveprosessen. Problemformulering vil bestemme om hva slags litteratur en skal referere til, hva slags litteratur som er relevant, hva en vil finne ut, hva en vil beskrive, hvilke kilder en vil bruke etc. Derfor bør problemstillingen være klart formulert eller presisert. Presisering av en problemstilling går, i følge litteraturen (se f.eks. Bø 1995, Brinkmann 1993)) ut på å samordne det du ønsker å få svar på, med den informasjon du har hentet inn, avpasset til hva du faktisk og praktisk kan make. Presiseringen fører til en mer klarere beskrivelse av problemstillingen. Oppgaver uten en klar problemstilling mister ofte retning og struktur i den påfølgende analysen.

Det forventes også at kandidatene gjør seg noen refleksjoner rundt de tilnærminger de har valgt, samt hvilken betydning disse valgene har for de konklusjoner som trekkes senere i oppgaven.

Innledningskapitlet bør derfor bestå av:

En kort introduksjon til tema eller valg av tema for de som må gjøre. Dermed er det viktig å ha presentasjon av problemstilling eller presisering/konkretisering av problemstilling. Men hva er en problemstilling?

En problemstilling er en avgrensning innenfor et videre tema. Eksempel på dette er analyser av sosial ulikhet. Det finnes en rekke måter å problematisere

omkring sosial ulikhet på. For eksempel at utdanningssystemet kan virke til å forsterke sosial ulikhet. Problemstillingen kan da f.eks. være: Vil forskjeller i valg av utdanning mellom ulike samfunnsgrupper kunne bidra til å opprettholde allerede eksisterende forskjeller mellom ulike samfunnsgrupper?

Det første en må gjøre her er å tolke oppgaveteksten eller problemstillingen, dvs. hvordan forstår man oppgaveteksten, hva menes med den, osv. Videre må problemstillingen klassifiseres mht. hvilken type problemstilling det dreier seg om. Her er det tre typer problemstillinger som kan være nyttige:

1) *Åpen problemstilling*. Et eksempel på en åpen problemstilling: Er det tendenser til at det utvikler seg ulike tilpasningsmåter blant innvandremiljøer¹, og hvilke faktorer bidrar i så fall til dette?

Som vi ser er det ingen bestemte svaralternativer i formuleringen. Premissene er ikke gitt. Du skal bare undersøke om det har utviklet seg ulike tilpasningsmåter osv.

2) *Mindre åpen problemstilling*. Et eksempel her er: Hvilke faktorer bidrar til å utvikle bestemte tilpasningsmåter blant innvandrerne? Her ser vi at man tar for gitt at utvikling av tilpasningsmåter er der. Spørsmålet eller problemet er å finne ut hva som skaper bestemte tilpasningsmåter.

3) *Lukket problemstilling*. Et eksempel på en lukket problemstilling kan være: Hvilken sammenheng er det mellom en bestemt tilpasningsform i et innvandremiljø og deres kulturelle forbindelser med hjemlandet? Her ser vi at premissene er gitt. Man har satt frem konkrete antagelser, selv om de er i spørsmålsform.

Alle disse tre spørsmålene omhandler hypoteser som er mulig å teste empirisk, og er svært aktuelle i forbindelse med tolkning av problemstilling i empiriske oppgaver.

Uansett type oppgave man får, må man klassifisere i forhold til disse tre problemstillinger, dvs. man må tolke om oppgaven er åpen, mindre åpen, eller lukket, dersom det dreier seg om en empirisk oppgave hvor en bes om å undersøke. I den forbindelse er det viktig å minne om at det er mindre sannsynlig at det gis empiriske problemstillinger under skoleeksamen. Det er

¹ Tilpasningsmåter beskriver måter innvandrergruppene forholder seg til det norske samfunnet. Begreperne integrering, assimilering og segregering (isolasjon) er sentrale i denne sammenheng. Disse tre tilpasningsformene betegner relasjoner mellom det norske samfunn og innvandrersamfunn. For nærmere informasjon om dette, se Mehmed Kaya: "Muslimske innvandreres tilpasningsmåter i det norske samfunnet". Dr. polit.avhandling. Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU Trondheim.

vanlig at studentene får oppgaver hvor de bes om å *redegjøre* eller *drøfte* den gitte oppgave, og her er det både fullt mulig og også viktig at studentene benytter seg av empirisk datamaterialet, det vil si tilgjengelig informasjon.

Videre må problemstillingen også ha en begrunnelse. Begrunnelse for hvorfor det er f.eks. interessant/spennende/fruktbart/relevant å drøfte denne problemstillingen. Ved å begrunne for hvorfor en ønsker å gjennomføre en undersøkelse innenfor et bestemt området, bidrar en, i følge Brinkmann (1993), til å klargjøre hva en egentlig ønsker å gjøre og dermed til at man får en mer presist utformet problemstilling.

Hvis man selv velger tema, må temaet begrunnes nærmere. Dette går ut på å underbygge hvorfor en har valgt en bestemt problemstilling. Bakgrunnen for valget kan være at tema er gjenstand for politisk debatt i media, et allment problem, et område en er spesielt interessert i osv.

Drøfting av problemstilling i lys av sentrale teorier

Det er viktig å holde seg til problemstillingen, og avgrense i forhold til andre områder/felter innenfor samme tema. Problemstilling(er) må forankres i en eksplisitt teoretisk referanseramme. Videre er det viktig med oppbygging av oppgaven/struktur, det vil si hva kommer først, hva kommer deretter, hvordan har man tenkt å drøfte problemstillingen, og hva kommer sist?

Sterk vektlegging av strukturen i oppgaven er også viktig. Dette gjelder i forhold til:

- avgrensning av problemstilling (at man konkretiserer problemstilling),
- at en skal svare på problemstillingen (her er det viktig at man ikke distanserer seg fra problemstillingen),
- at oppgaven skal være vitenskapelig preget (det vil si empirisk dokumentasjon), og
- at oppgaven har en «rød tråd».

Det siste betyr at oppgaven må ha en klar og oversiktlig struktur. Dette betyr for det første at man setter hele produktet (fra innledning til avslutning) i et begrepsapparat/begrepsfesting, og for det andre at den logiske rekkefølgen skal være riktig, altså hva kommer først, hva kommer deretter, hva kommer sist og hva er viktigst, hva er nest viktigst, hva er mindre viktig etc.

Det er imidlertid ikke nok at det er en klar problemstilling, den må også besvares. Resten av oppgaven må derfor i hovedsak relatere seg forholdsvis direkte til presentasjon av sentrale teorier (tankerekker som forklaring på

fenomener), begreper eller definisjoner og begrepsavklaringer - evt. beskrivelser av fakta som er relevant for å kunne drøfte problemstillingen. Denne delen kan inngå som første del i drøftingsdelen. Her kan man også ha en presentasjon av sentrale teorier.

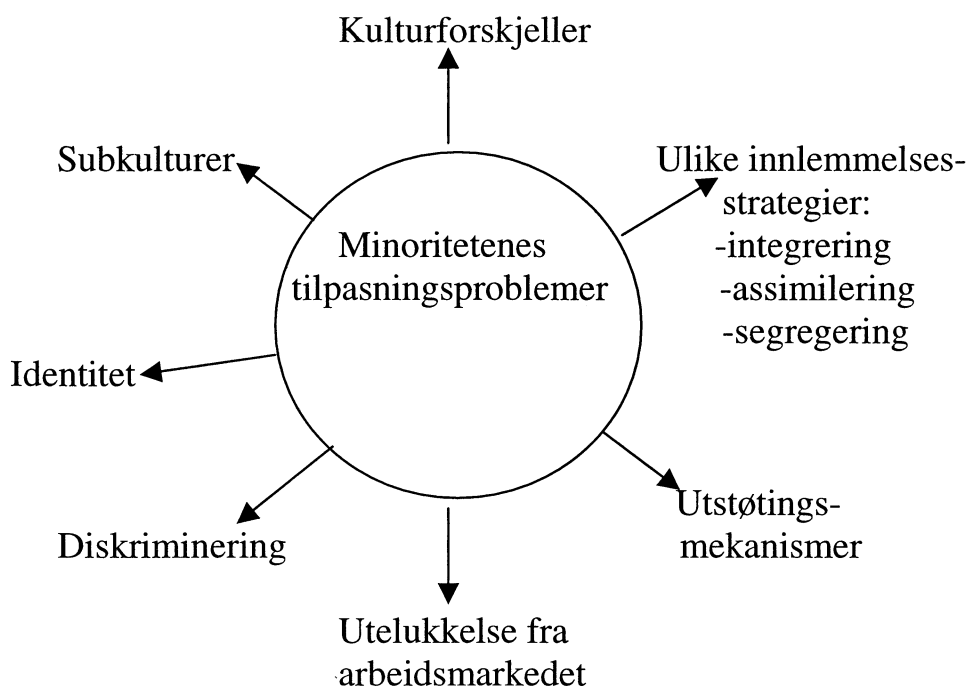
Når det gjelder presentasjon av teori er det viktig å finne fram hva er relevant. Man må bruke teorier som sier noe generelt om f.eks. holdninger (eksempelvis spørsmålet om eldre er mer konservative og intolerante enn yngre). Man kan også bruke relevant tallmateriale/kilder for å underbygge de teoretiske resonnementer (eksempelvis statistikk fra SSB). Videre kan en også bruke tidligere forskning, og si hva viser denne, hvordan kan dette brukes i forhold til problemstillingen.

Ofte må vi bruke prinsippet om “generell overføringsverdi” av forskningsresultater, f.eks. at eldre er mer skeptiske til innvandrerne enn yngre. Det kan være problematisk å finne henvisninger på nøyaktig det samme tema som er valgt.

Et eksempel på presentasjon av sentrale teorier/begreper

La oss si at du vil skrive en oppgave om minoritetenes tilpasningsproblemer i det norske samfunn eller at du har fått en slik oppgave. Oppgaven sier ingenting mer. Hva skal du gjøre med temaet? Eller hvordan skal du tankemessig gå frem? Nedenfor figur kan lette fremgangsmåten.

Figur 1: Minoritetsgruppenes tilpasningssituasjon i det norske samfunnet:

Begrepet minoritetenes tilpasning her er helt sentrale eller vi kan si nøkkelbegrep, derfor har vi plassert dette i midten av figur. Minoritetene kan være innvandrere, samer, kvener eller andre.

Deretter må vi ha andre begreper som en assosierer med minoritetenes tilpasningssituasjon. Altså de umiddelbare fenomener eller forhold som man forbinder med minoritetenes tilpasningsmåter. Assosierte begreper kan være f.eks.: kulturforskjeller, innlemmelsesstrategiene integrering, assimilering og segregering, forskjellige utstøttingsmekanismer majoritetsbefolkningen vanligvis bruker mot minoritetene, utelukkelse av minoritetsgrupper fra arbeidsmarkedet, diskriminering, identitet og subkulturer.

Disse kjernebegreper må framstilles på en klar måte. F.eks. hva er tilpasningsmåter? Hva er kulturforskjeller? Hva er utstøttingsmekanismer? Hva er diskriminering? Hva er identitet? Hva er subkulturer? Forholdet mellom disse begrepene bør klargjøres, siden de er helt sentrale i oppgaven. Poenget her er at nøkkel begreper må knyttes sammen, de må diskuteres i forhold til hverandre, altså behov for drøfting av hvorvidt en mener begrepene hører sammen eller har sammenheng med hverandre.

Etter å ha lest en del litteratur om dette emnet, ser du hvor stort minoritetenes tilpasningsproblemer er som tema. Da føler du behov for noen av de avgrensninger som virker interessante.

Innvandrerens tilpasning i et næringslivsperspektiv eller deres stilling på arbeidsmarkedet kan være en slik interessant avgrensning. Da kan problemstillingen avgrenses til: I hvilke næringer og yrker er innvandrerne i dag en forutsetning? Hva kan en sosionom gjøre for å få en arbeidsledig/sosialklient innvandrer til å bli yrkesaktiv og fullverdig medlem i samfunnet? Eller hva kan en barnevernspedagog gjøre for flyktninge- og asylsøkerbarn eller foreldreløse innvandrerbarn i statlige mottak?

Kanskje du er interessert i å sette problemstillingen i et kulturperspektiv. Da spørsmålet blir:

Hva betyr innvandrere for nordmenns måte å leve på, for nordmenns måte å forholde seg til innvandrere og omverden på?

Dette er en måte å gå frem og avgrense problemstillingen. Uansett om du er interessert i minoritetenes tilpasningsproblemer i næringslivsperspektiv, eller kulturperspektiv, finner du fort behov for å ta hensyn til de sentrale bakgrunnsvariabler, det vil si sosial bakgrunn (utdannelse), klasse, kjønn, alder og generasjon som de viktigste.

Disse må inkluderes, fordi disse variablene strukturerer tilpasningsprosessen. Dette gjør at du må avgrense problemstillingen ytterligere. Eksempel på dette kan være:

Næringslivs- og arbeidsmarkedsperspektiv på tilpasning: Integrering eller utestengning?

Eksempel på generasjonsperspektiv på tilpasning kan være: utfordringer i sosialt arbeid med innvandrerbarn.

Eksempel på kultur- og kjønnsperspektiv på tilpasning kan være: Kjønnsegregering blant innvandrere. Eller at kulturelle verdier om kvinnelighet og mannlighet blant muslimske innvandrere er i dag svært forskjellige fra da de kom til Norge. Det går an å avgrense problemstillingene ytterligere. Men vi lar det være.

I den forbindelse er det viktig å understreke at det er ulike typer oppgaver. F.eks. eksamensoppgaver versus oppgaver hvor du selv skal utforme problemstillingen. I en eksamensoppgave er problemstillingen gitt. Dette betyr at du kan ikke lage en egen problemstilling, men du har lov å avgrense den, hvis

du føler at det er behov, f.eks. på grunn av at oppgaven er omfattende, eller at det er sparsom litteratur. Men da må den begrunnes godt.

Det er imidlertid ikke nok at det er en klar avgrenset problemstilling, den må også besvares. Resten av oppgaven må derfor i hovedsak relatere seg forholdsvist direkte til problemstillingen. Det kan med fordel være deler av oppgaven som fremstiller bakgrunnen for drøftingen av problemstillingen. Disse delene må imidlertid aldri utgjøre hoveddelen av oppgaven; denne må i stedet dreie seg om de variabler, fenomener, begreper e.l. som inngår i problemstillingen. Men det er også viktig å få til god flyt i en beskrivelse; at den ikke bare blir definisjoner eller sitat.

Videre er det rimelig forventning at kandidaten gjennom oppgaven demonstrerer et visst kunnskapsnivå innenfor oppgavens temaområde.

2. HVORDAN SKRIVER MAN TEORI?

Det er vel kjent at en del studenter har vanskeligheter om hvordan en skriver teori. Mange oppgaver er preget av å være for refererende når det gjelder teori, uten at de blir gjort til gjenstand for kritisk drøfting. De er også for beskrivende i behandling av empiri.

En enkelt måte her er å redegjøre de relevante teorier. Det kan være definisjoner av begrep, f.eks. klassebegrepet eller maktbegrepet. Hva mente Karl Marx om disse begrepene, hva mente Max Weber, og hva mener Peere Bourdieu. Det kan også være sammenfatninger, f.eks. av artikler eller bøker, egne teoretiske refleksjoner m.m.

Den vanligste måte er at man legger fram eller redegjør for en del relevante teorier. En teori er en forklaringsmodell. Den er ikke samme som et begrep. Eksempel på det er f.eks. kjønnteori, klasseteori, maktteori, samfunnsteori etc. Et eksempel på kjønnsrelatert forklaring kan være: Kvinner er mer liberale overfor innvandrene enn menn. Et annet eksempel: Kjønnsstilhørighet fører til ulik arbeidsdeling mellom menn og kvinner. Et eksempel på klasserelaterte forklaringer kan være: Arbeiderklassekultur versus middelklassekultur. Ifølge Bourdieu (1977) representerer disse klassene ulike kulturer. Middelklasse leser mer bøker og aviser, går på kino og konserter og reiser hyppig, mens arbeiderklasse bruker alkohol og lever usunt etc.

Framstillingen skal også preges av drøfting. Det må begrunnes for hvorfor dette er de relevante teoriene å ta utgangspunkt i. Det innebærer en drøfting av hvordan de avviker fra hverandre, hva de fanger opp og hva de ikke er egnet til å

forklare. Deretter legger man fram de innvendinger man måtte ha, og konkludere ut i fra dette. Altså diskuter og vurder teoriene, ta gjerne standpunkt til teoriene, deres evt. relevanse og forklaringskraft. Framstillingen vil være betraktelig mer analytisk om teoriene blir drøftet gjennom å konfrontere med alternative forklaringer. Da vil også motivasjonen for det valgte teoretiske grepet tre klarere fram, i stedet for å få et vilkårlig preg.

Ta helst utgangspunkt i to teorier og sette disse opp mot hverandre (drøft eller diskuter teoriene i forhold til hverandre) og konkluder gjerne med at den ene er å foretrekke framfor den andre, skjønt at begge teoriene kan ha like rett eller forklaringskraft.

Forelesningsnotater er ikke akseptable kilder. Det samme gjelder internettadresser. Her må man finne hvilken kilde og oppgi denne. En må gå til litteraturen. Det er viktig å understreke at det er ikke lov å bruke forelesningsnotater i oppgaven dersom de er fremstilt muntlig av læreren. Men hvis notatene er fremstilt i form av stensil, har man lov å bruke dem, men med utfyllende kildehenvisninger.

En del studenter nøyer seg med bare definisjon av de viktige begreper i oppgaven. Det er viktig å definere begrepene, men en skal ikke forholde seg på definisjonsnivå. En skal diskutere eller drøfte begrepene og gjør dem målbar (operasjonalisere dem).

Foreløpig svært kort sammenfattet vil en god oppgave forutsette at problemstillinger og/ eller hypoteser er klare og godt underbygde med relevant teoretisk resonnement. Videre er det viktig at sentrale begreper gis et presist og konsekvent innhold, som skal fastholdes gjennom hele oppgaven, og relateres til empirien som skal være tema for neste punkt.

Forholdet mellom teori og empiri

Empiri betyr sanseerfaring; at man kan få kunnskap gjennom sanseerfaring, dvs. all kunnskap om virkeligheten bygger på sanseerfaringer. Forskere som bruker denne type kunnskap, stiller seg kritisk til spekulasjon, intuisjon, følelser og andre ikke-kontrollerbare kilder som grunnlag for erkjennelse. Empiri betyr i vår sammenheng mer eller mindre åpen tilgjengelig informasjon (data). Det kan handle om eksempelbruken, hvilke kilder man benytter seg av for å dokumentere og diskutere problemstilling.

Legg fram teori først, deretter empirien (eksempelvis statistisk årbok, undersøkelser, offentlige dokumenter osv.). En vesentlig moment her en må

være oppmerksom på at både metode², teori og empiri er uløselig knyttet til hverandre. Alle de tre komponentene må derfor få sin posisjon gjennom hele oppgaven.

Diskuter deretter empiriens utfordringer for så vel teorien som teoriens forklaringskraft på empirien. Altså sammenheng mellom teoretisk forklaring og empirisk funn eller virkelighet. F.eks. hva sier empirien om den eller de teoriene jeg har diskutert. Eller hva betyr min teori i forhold til de empiriske funn?

Skillet mellom teori og empiri

Skillet mellom teori og empiri må ikke oppfattes som noe absolutt. Vår opplevelse av virkeligheten er ikke uavhengig av de tankene vi har gjort oss om fenomenene vi undersøker (se f.eks. Hellevik 1993).

Tankevirksomhet i form av fantasi, spekulasjon, logiske resonnementer etc. spiller, ifølge Ottar Hellevik (1993) en fundamental rolle i forskningen. Men samtidig er det en viktig målsetting å komme i en situasjon der resultatene av ens tankevirksomhet kan testes gjennom en konfrontasjon med den empiriske virkelighet, altså gjennom dataene (faktiske opplysninger).

Testing av teori gjennom empirisk data er det beste middel til å nå fram til kunnskap om faktiske forhold. I dag har empiriske data forrang som sannhetskriterium i alle samfunn.

I tidligere tider hadde empirisk data så og si ingen status i forskningen. I lange perioder har troen fungert som den øverste dommer. En baserte seg på religiøse skrifter eller annen overnaturlig åpenbaring snarere enn empiriske data når en skulle bestemme hvordan noe forholder seg i den virkelige verden.

En lignende tendens til å stole på autoriteter frem for sine egne sanser finner vi i middelalderens bruk av Aristoteles. Til andre tider er den "rene fornuft" blitt ansett som det beste hjelpemiddel til å nå fram til sikker kunnskap om faktiske forhold.

² En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Hensikten med metode er at studenten eller forskeren skal oppsøke ulike kilder for å få systematisk og grundig kunnskap (se f.eks. Hellevik 1993).

3. DRØFTING

Kobling mellom teori og empiri er et viktig krav i denne delen av oppgave. Drøfting skal ha preg av analyse og tolkning av eksempler eller empirien i forhold til teoretiske innfallsvinkler du tidligere har redegjort. Det er viktig å analysere både i forhold til menneskelige og samfunnsmessige forhold, det vil si forstå det enkelte menneske eller grupper i et samfunnsmessig perspektiv.

Det neste hovedkravet er at oppgaven gjennomføres med en konsistent argumentasjon. Dette innebærer flere ting: For det første må sentrale begreper ha samme meningsinnhold gjennom hele oppgaven. For det andre må oppgaven være logisk konsistent, det vil si at argumentene som presenteres ikke er selvmotsigende. For det tredje kreves det at de ulike delene av oppgaven (f.eks. de ulike kapitlene), utgjør et hele. Denne sammenhengen bør også gjøres klar for leseren.

Dersom oppgaven befatter seg med empiriske problemstillinger, må fremstillingen av empirien være i samsvar med de kilder kandidaten bygger på. Kildene skal imidlertid tolkes på en kritisk måte. En skal ikke ta det andre har skrevet eller sagt for god fisk. Dersom kilder er tilgjengelige og relevante, bør disse brukes. Det er ufravikelig krav at kandidaten gjør det klart hvilke kilder oppgaven bygger på.

Også fremstillingsformen i oppgaven har betydning. Studentene bør bestrebe seg på å skrive klart og forståelig. Videre bør teksten brytes opp i enheter som naturlig utgjør kapitler, underkapitler og avsnitt. Også av formmessige hensyn bør man ikke skrive avsnitt som ikke relaterer seg til problemstillingen. Å påse at vanlige regler for sitater og innføring av referanser er fulgt hører også med oppgaveskriving. Dette kommer vi tilbake litt senere.

Drøfting må betraktes som hoveddelen i oppgaven. Men dette gjelder spesielt for empirisk undersøkende oppgaver. I svært mange tilfeller vil teori og drøftingsdel telle likt. Studentene bør ha full anledning til å spørre eksaminator eller veileder om hvilke del som teller mest.

Under drøftingsdelen skal du drøfte og utrede problemstillingen som er presentert i innledningen. Undersøkelserfunn må tolkes i forhold til problemstillingen. Her skal du drøfte ved å trekke inn relevant litteratur/forskning eller (data/fakta) som belyser problemstillingen. Spørsmålet en bør stille her er: Hva kan denne si om mitt problemområde? Bruk dette til å diskutere og drøfte selv. Husk det er ikke tillatt å komme med løse og ubegrunnede påstander når du drøfter. Du har lov å mene noe, men da kreves det at du begrunner/ og eller dokumenterer og argumenterer ryddig og godt.

Hvis du ønsker å være ryddig må du være åpen for å trekke inn momenter fra forskning og litteratur som går på tvers av hva du selv måtte argumentere for. Husk at redegjørelse av teoriene og drøfting/analyse må ha sammenheng og understøttes av problemstillingen.

Saklighet

Studentene bringer noen ganger mytiske størrelser i oppgavene sine. Unngå derfor mytiske størrelser. Erklærer du muslimene for f.eks. å representere lav moral fordi de aksepterer flerkoneri, må du dokumentere slike påstander. Du må se nærmere på muslimsk rettsopfatning, menneskerettighetsidealer og kjønnsideologi. Slike påstander kan ikke begrunnes med eksemplet om at en muslim har en elskerinne i Norge, og kanskje flere koner i hjemlandet. Poenget er at det nytter ikke bare å slenge fram en påstand, det være seg om minoriteter, kvinner, arbeidsløse eller andre grupper: man må forholde seg til en faglig debatt om emnet for å belyse en problemstilling mer grundig. Dette gjelder ikke minst saklighet og faglighet som er svært viktig i en oppgave-sammenheng.

Saklighet i vitenskapelig sammenheng forstås ved (1) flersidighet (dvs. motstykket til ensidighet), som innebærer at man prøver å se problemstillingen fra flere sider. (2) innebærer den dekkende beskrivelse av det som angår saken og unngår avsporende emner. (3) empirisk og teoretisk begrunnede påstander. Og (4) forutsetter det at man følger etiske regler for innsamling av materiale, tolkning og redegjørelse (behandling av persondata, intervjupersoners anonymitet og integritet m.m.).

Faglighet

Hva betyr det? Kravene til saklighet gjelder også faglighet innen det angjeldende faget. Det forventes at du driver din undersøkelse og setter inn din empiri og de teoretiske resonementene dine i den diskusjonen som gjelder fagområdet ditt.

Som sosiologstudent eller sosiolog skriver du således sosiologi ved å forholde deg til sosiologisk forskningspraksis, sosiologisk teori og empiri på temaet. Som historie student eller historiker på samme tema går du fram på en annen måte. Som sosialarbeiderstudent på en tredje måte osv., altså innenfor temaet, innenfor fagets tenkemåte.

Du skal med andre ord vise at du kjenner til og behersker faget ved måten du håndterer emnet på. Det er da du viser de faglige kunnskapene dine, dvs. din faglighet.

Med faglighet forstår man altså at; du skal forholde deg innenfor fagets forskningspraksis, teori, empiri innenfor temaet, innenfor fagets tenkemåte. Gi oppgaven en form som representerer fagets tenkemåte, henviser til teori og empiri innenfor fagets forskningspraksis. Faget sosialarbeiderutdanning representerer tverrfaglige tenkemåte. Derfor må du henviser teori og empiri som er relevant for faget.

Videre er det viktig å være oppmerksom på at følgende forutsetninger vil være sentralt i drøftingsdelen: materialet som fremlegges for drøfting må være vel egnet for problemstillingen, og de konklusjoner som senere blir trukket, er konsistente med de presenterte data. Viktig er videre at det blir presentert sammenlikninger med resultatene fra annen relevant forskning, og at trekk ved eget funn vurderes i lys av de fremlagte konklusjoner.

4. AVSLUTNING/KONKLUSJONER

Hvordan bør en avslutningsdel bygges opp? Dette er i utgangspunktet fritt, men noen kriterier, som er selvfølgelig, bør følges:

Denne delen av oppgaven skal du først og fremst “samle trådene” i drøftingen og fortelle leseren hva du har kommet frem til i denne oppgaven. Du skal gjenta problemstillingen, Eksempel: I denne oppgaven har vi sett hvordan ...

Du skal vise leseren hva du har gjort i oppgaven ved å oppsummere. Si gjerne noe om hvordan du har forsøkt å belyse problemstillingen, teorier, tallmateriale osv. Vis til hvordan du har bygget opp oppgaven, og hvordan du har svart på problemstillingen.

De to første punktene skal være relativt korte, det er ikke dette som er det viktigste i denne delen av oppgaven. Forsøk å se sammenhenger, trekk linjer fra analysedelen til avslutningsdelen og begrunn i forhold til det valgte teoretiske utgangspunkt. Bruk “FUNN” i analysedelen til å underbygge egne konklusjoner. Unngå “synsing”. Trekk konklusjonene som du har dekning i diskusjonen du har gjennomført.

Konkluder, støtt deg til etablerte teorier og empiriske funn innenfor tidligere forskning, innenfor samme tema. Unngå å komme med konklusjoner basert på egne erfaringer. Konklusjonen skal oppsummere dine “funn”/stillingstaken.

Alle disse punktene må være i samsvar med tema, problemstilling og drøfting. Konklusjonene må ha dekning i foreliggende tekst. Ikke kom med nye momenter i avslutningen.

Konklusjonene må også preges av litt drøfting/diskusjon. Videre still deg disse spørsmålet:

Har jeg svart på problemstillingen? Har jeg tatt med ting som ikke faller inn under problemstillingen, irrelevant? Hvis så, bør du vurdere å ta dette ut av oppgaven. Dette ser man kanskje best når man er i ferd med å avslutte oppgaven.

Du kan si noe om hva du kunne ha sett på hvis du hadde hatt anledning til å gå videre med problemstillingen. Du kan forsøke å si noe om svakheter og styrke ved din egen drøfting. Også her er prinsippene om faglighet og saklighet viktige. Tenk på dette!

5. BRUK AV KILDER

Kildehenvisninger eller litteraturhenvisninger er en svært viktig del av dokumentasjonen og må henvises og redigeres slik at kildene kan oppspores ved de opplysninger som gis.

Avskrift eller omformulering uten kildehenvisninger av andres eksamensbesvarelser, arbeidsoppgaver, bøker, tidsskrifter m.m er brudd på åndsverkloven. En slik overtredelse betegnes som fusk og resulterer i karakterene ikke bestått. Saken vil bli forelagt høgskolestyret.

Kildehenvisninger er en slags kreditering av andres bidrag til feltet, og synliggjør samtidig at du har brukt litteratur aktivt.

Hvordan skriver man referanser?

Referanse er en henvisning. Du henviser for å;

- vise hvor du har kilden/stoffet fra, slik at læreren/leseren kan gå videre på egen hånd eller kontrollere tolkningen m.m.
- vise at det er andres tankegods og ikke ens eget
- gi æren til den som har skapt, løfte fram og synliggjøre andre forskere, og
- vise at du kjenner til feltet.

Dette er viktige hensyn å ta, men mange slurver her, spesielt når det gjelder å "kreditere" andre, noe som kan såre og skape vondt blod.

Kildehenvisninger/dokumentasjon er derfor svært viktig. Det må gå klart frem hva som tilhører kandidaten og hva som er referanse. Det er ikke lov å presentere andres arbeid som eget.

Kildehenvisninger er også viktige når vi som veiledere og eksaminatorer skal måle kandidatens tolknings- og analytiskevne- og refleksjonsnivå. Man kan ikke bedømme kandidatens refleksjonsnivå, tolkning og analyse-evne dersom det ikke går klart frem hva som er kandidatens, og hva som er andres argumenter etc. *Husk* å være korrekt når du henviser til og bruker litteratur!

Hvordan skriver man referanser og litteraturlister?

Det er flere måter å henviser på. Men det er viktig å bruke samme rutine hele veien. Det såkalte Harvardsystemet er mest anvendt for litteraturhenvisninger og litteraturlister innen naturvitenskap, samfunnsvitenskap og humaniora.

Eksempler på denne tradisjonen er følgende:

Eksempel 1:

1) I teksten settes forfatterens etternavn, årstall og evt. sidehenvisninger i parentes, slik: "... som tidligere vist av Akman (1993). I boken "Landflyktighet" tar Haci Akman (1993:77) for seg vietnamesiske flyktnings situasjon i Norge ... Temo (1984:24) hevder at "når innvandrere tar bruk av assimileringstrategier, er konsekvensene for". " Flere undersøkelser av kontaktrelasjoner mellom nordmenn og innvandrere tyder på ... (Jenssen 1991, Darez 1993, Borchgrevink 1997). "... har dokumentert dette (Knudsen 1990: 18-29)."

2) I boken "Landflyktighet" tar Haci Akman (1993:77) for seg vietnamesiske flyktnings situasjon i Norge ...

Eller dette:

Atkinson (1984:24) hevder at "når bedriftene gjør bruk av fleksibiliseringsstrategier, er konsekvensene for"

Eksempel 2:

Kritikken kom fra politiske partier, media, interesseorganisasjoner og det offentlige selv (Rørvik; 1991:33).

Dersom du bruker direkte sitat må du huske at sitater settes i anførselstegn, og ved sitater skal sidetall oppgis.

Formen i eksempel 1 er anvendelig dersom du har tenkt å bruke denne henvisningen for å sette den i forhold til en annen, eller til din egen argumentasjon. I eksempel 2 er formen en mer direkte henvisning.

Når og hvordan skriver man noter?

Noter er et tillegg som man ikke vil ha med i teksten. Noter brukes for å:

- føre en diskusjon eller gi en begrunnelse som knytter seg til hovedteksten, men som vil splitte opp teksten for mye. Noter brukes for å
- gjøre en avstikker fra teksten, nærliggende temaer, begreper osv. Videre bruker man noter for å
- definere begreper, redegjøre for materialet osv. Det brukes også for å
- vise hva man kan, eller redegjøre for feltet.

Det anbefales å i minst mulig grad bruke noter, men man må finne sin egen stil på dette området.

Fotnoter

Fotnoter benyttes som en utdypning av teksten, angis med tall i teksten og kommenteres nederst på samme side.

Vedlegg:

Vedlegg som benyttes nummereres og følger oppgavebesvarelsen og utgjør som regel oppgavebesvarelsens siste sider.

Nummerering:

Nummerering av alle sider fortas. Tallet avmerkes enten på midten nederst, eller på ytterste kant. Dette er et fritt valg.

Stikkord:

Stikkord og antydninger hører ikke hjemme i en oppgavebesvarelse. Det samme gjelder personlige meldinger til sensor og unnskyldninger om tidsnød.

6. LITTERATURLISTE

Hvordan skriver man litteraturliste?

Litteraturliste etter samme prinsipper som referansen, altså Harvardsystemet. I teksten refereres fortløpende til forfatterens etternavn, utgivelsesår og sidetall. Her skal alle bøker/artikler/dokumenter du har henvist til i oppgaven på følgende måte:

Litteraturliste redigeres alfabetisk etter forfatterens navn, og skal inneholde: bokens tittel/bidragets tittel, utgave, forlag, utgivelsessted og utgivelsesår. Litteraturlisten følger oppgavebesvarelsen.

Tittel på publiserte bøker skal enten settes i kursiv eller understrekes. Tittel på artikler i samleverk og i tidsskrifter skal settes i anførselstegn. Tittel på stensiler trenger ikke settes i anførselstegn. Det er vanlig at boktitler og navn på tidsskrift blir kursivert.

Eksempler på artikkel:

Rogstad, Jon (1996): "Etikk og metode – noen problemer i studiet av diskriminering". Sosiologisk tidsskrift nr. 3. Scandinavian University Press.

Næs, Siri og Bergwitz, Øyvind (1991): "Ekteskapet - best for menn?" Tidsskrift for samfunnsforskning nr. 4.

Et eksempel på bok:

Hamran, T. (1987): *Den tause kunnskapen*. Universitetsforlaget, Oslo.

Elektroniske kilder

Oppsettet av elektroniske kilder i litteraturlisten skrives i hovedsak som for papirbaserte kilder. I tillegg må det gå fram hva slags elektroniske kilder det gjelder og hvor den er hentet fra.

Eksempler:

Høgmo, Asle (2000): Møtet mellom tamiler og et nordnorsk bygdesamfunn: Integrasjonsprosesser og integrasjonsarbeid (CD-ROM). Bergen: Fagbokforlaget.

Norsk tidsskrift for migrasjonsforskning (Online).

Web-adresse: <http://www.hifm.no/migrasjonsforskning>.

Noen ytterligere generelle råd:

Noen studenter har en ulogisk disposisjon. Rekkefølgen skal være logisk. Viktig også å passe på overganger eller kombinasjoner mellom emnene eller avsnitt. Ikke gå brått over til neste avsnitt eller emne. Si noe som leder til neste emne, slik at overgangen blir naturlig. De må knyttes til hverandre, at de har med hverandre å gjøre. Eller at det er en naturlig fortsettelse.

Noen studenter bruker mange sider på begrepsavklaringer, selv når det bare er ett eller to begreper. Det blir lange utredninger. Begrepsavklaring skal være kort og konsist. Plass til redegjørelse, diskusjon av ulike definisjoner av samme begrep skal det være, men ikke utredninger.

Noen studenter skriver på slutten hvor lærerikt det har vært for dem personlig. I noen oppgaver er det nødvendig å komme med en slik vurdering, f.eks. praksisoppgaver. I andre typer oppgaver er de unødvendig. Dette avhenger av oppgavens art.

Noen studenter skriver for mye av litteraturen; altså anvender det teoretiske stoffet på en lite selvstendig måte.

Videre skal det være en integrert oppgave. En integrert oppgave betyr at det skal være sammenheng mellom delene, dvs. sammenheng mellom problemstilling, oppgavetolkning, teori, drøfting/empiri/analyse og avslutning, slik at delene henger sammen. Samtidig skal du ha et klart skillet mellom redegjørelse av teoriene og empirisk/analytisk fremstilling.

Ha en offensiv holdning til emne (uten å være bastant), unngå defensiv/usikker holdning. Bruk ikke mye ordet kanskje. Hvis du går til litteraturen, vil du finne svar på det du er usikker på, og dermed unngår du å si kanskje.

Metode for organisering av stoffet er ikke ment som en oppskrift, men disse momentene må på et eller annet vis inngå i besvarelsen. Hvis det er en undersøkende (empirisk) oppgave man gjennomfører, må man redegjøre i et kapittel eller avsnitt for hvordan man har gått frem og samlet data-materialet. Under ordinær eksamen er det mindre sannsynlig at man får en slik oppgave, altså empirisk oppgave, empiri her er begrenset til data-innsamling i form av intervju.

1. HELHETLIG EVALUERING:

Struktur:
Helhetlig begrepsapparat:
Logisk rekkefølge:
Kildebruk/henvisninger:
Henger oppgaven sammen (integrert oppgave):
Rød tråd i oppgaven:
Er faglig nivået tilfredsstillende:

2. INNLEDNING:

Vurdering av problemstillingen:
Tolkning av problemstillingen:
Klarhet:
Presisering av avgrensning:
Metode (fremgangsmåte):
Begrunnelse for metodevalg:
Utvalg:
Gjennomføring:
Oppgave oppbygging (disposisjon):
Styrker:
Svakheter:

3. TEORI DELEN:

Redegjøring for teori(er):
Drøfting av teori(er):
Er teori(ene) relevant:
Relevans til problemstillingen / begrunnelse:
Forholdet mellom teori(er) og problemstillingen:
Argumentasjon:
Refleksjonsnivå:
Analytisk nivå:

4. ANALYSE/DRØFTING:

Presentasjon av data-materialet:
Analyse av data-materialet:
Tolkning av data-materialet:
Drøfting i.f.t. teoretiske perspektiver:

5. KONKLUSJONER/OPPSUMMERING:

6. Litteraturliste:
7. Spørreskjema/intervjuspørsmål:

Fagansvarlig / veileder: Mehmed Kaya

Litteratur

Bourdieu, Pierre (1977): *Outline of a theory of Practice*. Cambridge University Press, Cambridge.

Brinkmann, Johannes (1993): *Om teori og metode*. Oslo: Tano A.S.

Brox, Ottar (1991): *Praktisk samfunnsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bø, Olav (1995): *Fou-metidikk*. Oslo: Tano A.S.

Førland, Tor Egil (1996): *Drøft*. Lærebok i oppgaveskriving. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Galtung, Johan (1969) *Theory and Models of Social Research*. Oslo.

Garsjø, Olav (1996): *Veier til god eksamen. Om studiemetodikk, oppgaveskriving, eksamen og sensurering*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Halvorsen, Knut (1989): *Å forske på samfunnet*. Oslo.

Hellevik, Ottar (1993): *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Holme, Idar & Solvang, Bernt K. (1991): *Metodevalg og metodebruk*. Oslo.

Jørgensen, Harald (1993): *Skikk og bruk i oppgavearbeidet. Hovedoppgaven*. Oslo: Novus.

Lie, Sissel (1995): *Fri som foten. Om å skrive fagtekster*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Kaya, Mehmed (1999): *Muslimske innvandreres tilpasningsmåter i det norske samfunnet*. Dr. polit.avhandling. Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU Trondheim.

Martinussen, Willy (1991): *Sosiologisk analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Sudman, Seymaur og Bradburn, Normann M. (1983): *Asking Questions*. S. Fransisco.

Widerberg, Karin (1995): *Oppgaveskriving. Veien til lystbetont skrivning og gode rutiner*. Oslo: Tano.

Om forfatteren:

Mehmed Kaya er kurder fra Tyrkia. Cand. Polit. fra Universitetet i Trondheim (1987); Dr. polit. i sosiologi fra NTNU (1999), førsteamanuensis i sosiologi og sosialantropologi ved Høgskolen i Finnmark, redaktør av *Norsk tidsskrift for migrasjonsforskning*. Hans forskningsarbeider omfatter feltarbeid blant nomadefolk i Sør-Kaukasus og langsiktig feltarbeid blant innvandremiljøer i Norge, spesielt innvandrere med muslimsk bakgrunn. Har utgitt bl.a. *Muslimske innvandreres tilpasningsmåter i det norske samfunnet* (Doktoravhandling 1999) og har publisert en del tidsskriftsartikler innenfor dette forskningsfeltet. Hans forskningsinteresser omfatter innvandrernes tilpasningsprosesser, identitetsdannelser/endringer blant innvandrere og flerkulturelle familieformer.